

Cu privire la obiectivele regionalizării în Uniunea Europeană

Marcel CUȘMIR,
doctor habilitat în drept, conferențiar universitar,
Academia de Administrare Publică
de pe lângă Președintele Republicii Moldova

Carolina MACOVEȚCHI,
doctorandă, Institutul de Istorie, Stat și Drept al
Academiei de Științe a Moldovei

SOMMAIRE

La reforme administrative territoriale deroule les dernieres annees par laquelle on a passe des raioane aux județe et de nouveau aux raioane constutue une preuve du vaite que ce probleme n' est pas simple et quil necessite un traitement par le prisme des standard européens.

L'orientation de la politique nationale vers l'intégration dans l'Union Européenne imose la conformité aux standards européens d'organsation administrative du territoire. Ces standards réclament la reconnaissance du principe de l'autonomie locale au niveau local et régional. Il faut mentionner qu en ce qui concerne l'aspect régional celui-ci implique l'organisation des régions capables de se gérer elles-mêmes, sans définir leur dimension territoriale.

Pe parcursul evoluției istorice, statele au cunoscut o dezvoltare economică neuniformă din punct de vedere geografic, majoritatea dintre ele confruntându-se cu problemele disparităților regionale. Analiza comparată a situației în țările europene denotă existența unor discrepante esențiale în dezvoltarea regiunilor atât la nivelul comunității cât și în perimetrul statelor naționale. Totodată, nivelul de dezvoltare a regiunilor în statele recent aderate este mult sub nivelul mediu de dezvoltare comunitar. Decalajele dintre regiuni pot avea diverse cauze, printre care: dezavantaje persistente generate de situarea geografică; recente schimbări socioeconomice; moștenirea lăsată de fostele sisteme economice centralizate; combinația dintre aceste cauze și alți factori. Adesea, impactul acestor dezavantaje se reflectă în excluderea socială, învățământ de proastă calitate, niveluri ridicate de șomaj, infrastructură necorespunzătoare. Este motivul pentru care regionalizarea, concepută ca un proces de promovare a intereselor unui anumit teritoriu, în principal dintr-o perspectivă socio-economică, dar având și valențe culturale

și politice, reprezintă o tendință generală în Europa, fiind orientată spre crearea condițiilor necesare care ar permite regiunilor să-și realizeze potențialul său pentru a deține o pondere maximală în economiile naționale.

Abordarea problemei disparităților regionale a demarat în Europa după cel de-al Doilea Război Mondial, perioadă în care uniformizarea nivelului de dezvoltare economică a regiunilor unui stat răspundea nu doar obiectivului eficienței economice, ci și imperativului de coeziune socială, realizat prin redistribuirea venitului național în favoarea teritoriilor defavorizate. Tocmai acest imperativ de coeziune socială a stimulat punerea pe rol a unor politici de dezvoltare regională a statelor europene, care aveau ca scop valorificarea potențialului diferit al regiunilor. Începută deci după cel de-al Doilea Război Mondial, regionalizarea în țările europene a cunoscut o evoluție semnificativă care, în opinia unor autori, poate fi divizată convențional în 5 etape, distinse prin scopurile și obiectivele urmărite, instituțiile responsabile de coordonare, precum și instrumentele și măsurile de implementare.¹

În *prima etapă*, care începe în anul 1957, odată cu semnarea Tratatului de la Roma, ce puneau bazele Comunității Economice Europene, disparitățile regionale între statele semnatare nu erau semnificative. Sarcinile dezvoltării regionale reveneau în exclusivitate statelor naționale, fiind realizate prin intermediul instituțiilor administrației centrale. Scopul politicilor naționale de dezvoltare regională era de a reduce disparitățile regionale din cadrul statului. Principalele mecanisme utilizate în realizarea scopului menționat cuprindeau programe de stimulare a economiei locale prin acordarea unor facilități fiscale întreprinzătorilor care activau sau erau dispuși să investească în regiuni slab dezvoltate. O politică regională centralizată era apreciată ca cea mai eficientă metodă de reducere a decalajelor de dezvoltare. La nivel european se recunoștea existența disparităților regionale, atât în cadrul național, cât și în cel european, însă tratatele privind comunitățile europene nu conțineau stipulări speciale în domeniu. Totuși atât în preambul, cât și în art. 2 al Tratatului de la Roma se menționa necesitatea asigurării unei dezvoltări armonioase a activităților economice în ansamblul Comunității, prin reducerea diferențelor de dezvoltare dintre regiuni.² Perioada este marcată și prin constituirea în anul 1958 a *Fondului Social European* (F.S.E.) ca principal instrument al politicii sociale comunitare, centrat pe îmbunătățirea modului în care funcționează piața muncii în diferite țări și pe reintegrarea șomerilor pe piața muncii;³ iar în anul 1962 - a *Fondului European pentru Orientare și Garantare Agricolă* (F.E.O.G.A.), în scopul finanțării politicii agricole comune și sprijinirii dezvoltării regiunilor rurale.⁴

Începutul *cele de-a doua etape* revine anului 1975, odată cu aderarea Marii Britanii, Danemarcei și Irlandei. Irlanda și Danemarca erau țări care se confruntau cu serioase probleme legate de regiunile rurale slab dezvoltate, la rândul lor, Anglia, Franța, Germania, Belgia se confruntau cu fenomenul restructurărilor industriale din sectoarele minier și siderurgic. Aceste probleme au condus la instituirea *Fondului European de Dezvoltare Regională* (F.E.D.R.), cu scopul de a redistribui o parte a contribuțiilor bugetare ale statelor-

membre către regiunile mai sărace ale comunității, în vederea sprijinirii dezvoltării lor economice. În preambulul Regulamentului de constituire a acestui fond (724/1975) este menționată dorința de a găsi soluții pentru corectarea dezechilibrelor regionale, în special ale celor rezultate din preponderența activităților agricole, a restructurărilor industriale și a șomajului structural.⁵ Începe perioada când se prefigurează o politică regională cu o dublă semnificație: ca o componentă a ajutorului financiar comunitar, menit să completeze eforturile naționale în vederea eliminării inegalităților, și ca o componentă a unui mecanism de transfer financiar dinspre anumite țări ale comunității către altele. Totodată, astfel de factori, precum creșterea volumului comerțului între state, eficiența slabă a programelor naționale de dezvoltare, finanțarea programelor de dezvoltare regională din Fondurile Structurale Europene au scăzut popularitatea politicilor naționale centralizate. Este perioada în care se observă o schimbare fundamentală și în instrumentele folosite, prin trecerea de la stimulentele fiscale la stimulente financiare.⁶

Un act de mare importanță în domeniu, semnat în această perioadă, este Carta europeană a amenajării teritoriului, adoptată la 20 mai 1983 la Torremolinos (Spania). Carta stipulează în preambul că cooperarea în domeniul amenajării teritoriale/spațiale necesită o analiză a conceptelor naționale, regionale și locale de dezvoltare având scopul adoptării principiilor comune destinate, mai ales, reducerii disparităților regionale și obținerii unei priviri mai cuprinzătoare asupra folosirii și organizării spațiului, distribuirii activităților, protecției mediului și a îmbunătățirii calității vieții. Printre obiectivele fundamentale pe primul-plan se situează dezvoltarea socioeconomică echilibrată a regiunilor. Luând în considerație procesele economice care afectează întreaga Europă, caracteristicile regionale specifice și rolul important al axelor de dezvoltare și al rețelelor de comunicații, dezvoltarea socioeconomică trebuie să controleze creșterea regiunilor care sunt aglomerate sau se dezvoltă prea repede, să încurajeze dezvoltarea regiunilor rămase în urmă și să mențină sau să adapte-

ze infrastructurile care sunt esențiale pentru stimularea redresării economice a regiunilor în declin sau a celor ce se confruntă cu probleme grave cu privire la locurile de muncă și, mai ales, la migrarea forței de muncă la nivel european. Zonele periferice care au cerințe deosebite și un potențial structural pentru reechilibrare socioeconomică trebuie să fie legate mai strâns de centrele industriale și economice ale Europei. În viziunea Cartei, regiunile cu deficiențe de structură în care condițiile de viață și muncă au progresat puțin, mai ales din motive istorice, sau care au rămas în urmă datorită schimbărilor bazei lor economice, necesită o asistență specială pentru ștergerea diferențelor care există între condițiile de viață și muncă din diferite state. Totodată, este necesar să se dezvolte politicile specifice în favoarea regiunilor în care activitatea economică a fost puternic încetinită de restructurarea industrială și de îmbătrânirea infrastructurii și a echipamentului industrial, care este în cele mai multe cazuri monostructurat. Această situație este accelerată de competiția globală care rezultă din noua diviziune internațională a muncii.⁷

A treia etapă demarează în 1986, odată cu aderarea la Comunitatea Europeană a Spaniei și Portugaliei și adoptarea Actului Unic European, prin care sunt recunoscute disparitățile privind nivelurile de dezvoltare a statelor-membre și se conștientizează necesitatea unei politici care să sprijine dezvoltarea echilibrată a acestora. Astfel, se impune politica de dezvoltare regională și conceptul de coeziune economică și socială.⁸ Ca urmare, în anul 1988 Consiliul European de la Bruxelles extinde operațiunea fondurilor de solidaritate, reprezentate de fondurile menționate anterior și numite acum *Fonduri structurale*, mai precis, cresc considerabil alocațiile acestora din bugetul comunitar. Astfel, este recunoscută și declarată oficial importanța acestor instrumente pentru reducerea disparităților regionale la nivel comunitar. Un element de noutate în cristalizarea politicii regionale în perioada respectivă îl reprezintă crearea, în anul 1989, a programului Phare în scopul susținerii Poloniei și Ungariei, desprinse recent de la blocul comunist, în efortul de reconstrucție a economiilor lor naționale.

A patra etapă este marcată de semnarea, în anul 1992, a Tratatului de la Maastricht, care definește obiectivul politicii de coeziune economică și socială „reducerea disparităților existente între nivelurile de dezvoltare a diferitelor regiuni și a rămănerii în urmă a regiunilor mai puțin dezvoltate sau a insulelor, inclusiv a regiunilor rurale”, și duce la crearea unui nou fond - Fondul de Coeziune, cu scopul de a sprijini proiectele din domeniul protecției mediului și infrastructurii de transport în statele-membre mai puțin dezvoltate (Spania, Portugalia, Grecia și Irlanda).⁹ Fondul de Coeziune finanțează acțiuni care fac parte din următoarele domenii: rețelele transeuropene de transport, în special proiectele prioritare de interes european definite de Uniunea Europeană; mediul în acest context, Fondul de Coeziune poate interveni, de asemenea, în proiecte din domeniul energiei sau al transporturilor, atâta vreme cât acestea prezintă avantaje clare pentru mediu: eficacitate energetică, utilizarea de surse de energie regenerabile, dezvoltarea transportului feroviar, sprijinirea intermodalității, consolidarea transporturilor publice etc. Asistența alocată din Fondul de Coeziune a permis Irlandei, Greciei, Portugaliei și Spaniei să realizeze criteriile de convergență pentru participarea la uniunea economică și monetară.¹⁰

În anul 1994, a fost înființat un nou fond structural, al patrulea - *Instrumentul Financiar de Orientare în domeniul Pescuitului* (I.F.O.P.), creat prin gruparea tuturor instrumentelor comunitare privind pescuitul existente la acel moment. I.F.O.P. a fost creat în perspectiva extinderii UE către nord, odată cu aderarea Finlandei și Suediei în 1995.¹¹

În același an, devine activ și *Comitetul Regiunilor* - organ consultativ înființat prin Tratatul de la Maastricht, cu rolul de a emite opinii în procesul de decizie și de a sprijini Comisia Europeană în activitățile sale din sectorul dezvoltării regionale. Art. 198 „a” din Tratatul de la Maastricht prevede că se înființează un comitet cu caracter consultativ, constituit din reprezentanții colectivităților regionale și locale, denumit în continuare „Comitetul Regiunilor”. Comitetul Regiunilor este consultat de Consiliu sau de Comisie în cazurile menționate de prezentul tratat, precum și în

toate celelalte cazuri în care una dintre cele două instituții consideră oportun. În cazul în care consideră necesar, Consiliul sau Comisia acordă Comitetului un termen pentru a-și prezenta avizul, termen care nu poate fi mai mic de o lună, începând de la data la care comunicarea este adresată președintelui în acest scop. După expirarea termenului acordat, se poate trece peste lipsa avizului.¹²

În contextul tematicii abordate este semnificativ și faptul că după intrarea în vigoare a Tratatului de la Maastricht, statele-membre pot fi reprezentate la nivelul Consiliului de către miniștrii landurilor sau ai regiunilor. Această opțiune este recunoscută doar entităților bine definite, cum sunt cele din Belgia, Germania, Austria, Regatul Unit. Astfel, delegația Belgiei în cadrul Consiliului Uniunii Europene este alcătuită conform unui acord complex din 1994. Când în cadrul Consiliului Uniunii Europene sunt discutate chestiuni ce sunt de competența exclusivă a Uniunii sau cea regională, delegația este compusă în întregime din miniștri regionali. Miniștrii celor 2 regiuni (walonă și flamandă) dețin alternativ conducerea delegației. Totodată, delegația votează ca un singur bloc, în numele Belgiei.¹³

În anul 1998, la summit-ul de la Luxemburg al Consiliului Uniunii Europene, și în anul 1999, în urma summit-ului de la Berlin, a fost adoptată o nouă strategie europeană pentru sprijinul eforturilor țărilor-candidate la aderare, care include instrumente structurale pentru preaderare și prevede fonduri suplimentare pentru țările-candidate la UE. Reforma are drept scop creșterea concentrării asistenței comunitare prin aceste fonduri, odată cu simplificarea și descentralizarea managementului lor. Un element de noutate adus de reformă îl reprezintă complementarea programului Phare cu alte două instrumente de preaderare – I.S.P.A. (Instrumentul Structural pentru Preaderare) și S.A.P.A.R.D. (Programul Special pentru Agricultură și Dezvoltare Rurală), ce promovează dezvoltarea economică și socială a țărilor-candidate din Europa Centrală și de Est. Domeniile de intervenție a Instrumentului Structural pentru Preaderare cuprind cinci componente:¹⁴

- ajutor pentru tranziție și consolidarea instituțiilor;

- cooperare transfrontalieră (cu statele-membre ale UE și celelalte țări eligibile pentru I.S.P.A.);

- dezvoltare regională (transport, mediu și dezvoltare economică);

- dezvoltarea resurselor umane;

- dezvoltare rurală.

Summit-ul de la Berlin „Agenda 2000” din martie 1999 constituie începutul celei de-a cincea etape în evoluția dezvoltării regionale europene, influențată în mare parte printr-o extindere deosebită a UE. Agenda 2000 cuprinde principiile de referință ale politicilor europene pentru perioada 2000-2006. Agenda 2000, în definirea politicii regionale, pornește de la ideea de coeziune economică și socială, arătând că în prezent conceptul de integrare economică devine mai credibil numai în condițiile menținerii unei coeziuni economice și sociale suficiente între țările-membre. Potrivit Agendei 2000, coeziunea este un element esențial și devine și mai important după extinderea Uniunii, deoarece veniturile pe cap de locuitor în țările-candidate reprezintă doar o treime din media pe Uniune. Ameliorarea eficienței Fondurilor structurale și a Fondurilor de coeziune constituie piatra de temelie a reformelor prevăzute de Agenda 2000. Am putea enumera câteva dintre modificările efectuate în baza Agendei 2000: concentrarea geografică și tematică a ajutorului structural; managementul descentralizat; lărgirea parteneriatului între actorii implicați în dezvoltarea regională.¹⁵

În urma relansării în martie 2005, de către Consiliul European de la Bruxelles, a strategiei de la Lisabona, s-a hotărât că „*Europa trebuie să-și crească competitivitatea, să-și mărească potențialul de producție și productivitatea și să întărească coeziunea economică și socială, punând accentul pe cunoaștere, inovare și optimizarea capitalului uman. Pentru atingerea acestor obiective, Uniunea Europeană trebuie să-și mobilizeze toate resursele – naționale și comunitare - inclusiv cele ale politicii de coeziune.*” În urma acestor concluzii s-a stabilit ca politica de coeziune să stea în serviciul realizării obiectivelor strategiei de la Lisabona.¹⁶

Astfel, în perioada de programare 2007-2013, care ar putea fi tratată, în opinia noastră, ca a șasea etapă în dezvoltarea regională

europăeană, politica regională a UE participă la realizarea obiectivelor strategiei de la Lisabona, prioritățile concentrându-se pe sectoare care înlesnesc creșterea competitivității UE. Obiectivele prioritare ale Fondurilor Structurale pentru perioada 2007-2013 sunt: convergența, competitivitatea regională și ocuparea forței de muncă, cooperarea teritorială europeană. Principalele modificări pentru perioada 2007-2013 sunt: reducerea numărului instrumentelor structurale de la 6 la 3, reducerea birocrăției în baza principiului proporționalității, reducerea numărului documentelor de programare de la trei la două, aplicarea regulilor naționale privind eligibilitatea cheltuielilor, responsabilizarea sporită a statelor-membre și a regiunilor în gestionarea fondurilor.¹⁷

Astfel, dacă ar fi să totalizăm, într-o etapă inițială diminuarea decalajelor de dezvoltare regională și-au asumat-o statele naționale. În scurt timp însă s-a dovedit că impactul implementării programelor de dezvoltare regională realizate de stat, bazate, în special, pe stimulentele fiscale, este destul de slab. La nivel comunitar s-a conștientizat că, dacă se dorește ca noua Europă să fie un teritoriu lipsit de convulsii sociale și mari procese migraționiste, atunci este nevoie de o strategie de dezvoltare a regiunilor defavorizate în așa fel încât discrepanțele să fie lichidate și teritoriul Europei să fie un teritoriu al șanselor egale.¹⁸ Ca urmare, au fost stabilite noi principii, obiective și priorități pentru dezvoltarea regională, a fost creat un cadru instituțional de finanțare a programelor de dezvoltare regională și au fost diversificate instrumentele de realizare a politicilor de dezvoltare regională.

Autorul Mihai Roșcovan enumeră ca bază pentru politicile de dezvoltare regională următoarele principii:¹⁹

Principiul compensatoriu. Presupune că, pentru anumite țări sau regiuni, participarea la Uniunea Europeană implică costuri specifice și că acestea trebuie compensate de către beneficiarii participării la Uniune prin acordarea de compensații țărilor sau regiunilor slab dezvoltate.

Principiul redistributiv. Rațiunea pentru o politică de dezvoltare regională europeană constă într-o alocare mai eficientă a resurse-

lor disponibile țărilor-membre. Alocarea de resurse zonelor slab dezvoltate printr-un sistem coordonat la nivel european reprezintă o investiție în bunăstarea viitoare a tuturor statelor-membre.

Principiul creșterii endogene. Susținerea și încurajarea mobilității factorilor de producție, punerea în practică a inovațiilor tehnologice prin angajarea resurselor locale etc., efectul fiind îmbunătățirea eficienței productivității locale și creșterea potențialului de dezvoltare a regiunilor în cauză.

Mai sunt enumerate și alte principii ca:²⁰

- principiul programării multianuale a finanțării proiectelor de dezvoltare regională;
- principiul subordonării;
- realizarea de parteneriate la nivel local, național, regional între autoritățile comunitare, naționale și locale;
- caracterul adițional, complementar al măsurilor comunitare de sprijin;
- sincronizarea măsurilor de politică regională cu celelalte politici sectoriale;
- principiul concentrării eforturilor spre regiunile cel mai puțin dezvoltate.

Pentru a depăși eterogenitatea statelor-membre, a efectua o evidență concretă a nivelului de dezvoltare, a promova un raport uniform al unităților teritoriale la efectuarea statisticilor regionale, precum și pentru aplicarea politicii de dezvoltare regională la nivelul fiecărei țări, a fost elaborat și implementat Nomenclatorul Unităților Teritoriale Statistice (N.U.T.S.) prin Oficiul European de Statistică (Eurostat).²¹ Prima referire la clasificarea N.U.T.S. este făcută în textul Regulamentului 2054/1988 care se află la baza Fondurilor Structurale, având în vedere criteriile privind acordarea de sprijin prin Fondurile Structurale. La data de 26 mai 2003, Parlamentul European și Consiliul European au adoptat *Regulamentul (C.E.) nr. 1059 privind stabilirea unei clasificări comune a unităților teritorial-statistice*. Acest regulament a încorporat toate modificările înregistrate la nivelul structurilor teritorial - statistice ale statelor-membre începând cu anul 1999. Regulamentul 1059/2003 introduce o serie de criterii de clasificare a unităților teritorial-statistice, cum ar fi structura administrativă a statului și criteriul demografic.

Astfel, definiția unităților teritoriale se bazează, în principal, pe unitățile administrative existente în statele-membre. O unitate administrativă înseamnă o zonă geografică pentru care o autoritate administrativă este abilitată să ia decizii administrative sau strategice, în conformitate cu cadrul juridic și instituțional al statului-membru. În cazul în care, într-un stat-membru, pentru un anumit nivel al N.U.T.S., nu există unități administrative de o dimensiune suficientă, acest nivel al N.U.T.S. se constituie prin agregarea unui număr corespunzător de unități administrative existente alăturate, de dimensiuni mai mici. Agregarea se realizează pe baza unor criterii corespunzătoare, precum situația geografică, socioeconomică, istorică, culturală sau de mediu. Nivelul N.U.T.S. al unei unități administrative este stabilit în baza pragurilor demografice. Reglementarea N.U.T.S. stipulează limitele minime și maxime de populație pentru regiunile N.U.T.S.

niveluri teritorial-statistice este obligatorie, dar nu este obligatoriu ca aceste zone să fie și unități teritorial – administrative.

La etapa actuală, deoarece politica de dezvoltare regională prin amplexarea sa cuprinde mai multe domenii de activitate, coordonarea dezvoltării regionale este realizată printr-un efort conjugat al unui cadru de instituții amplasate la nivelul Uniunii Europene, statelor naționale și regiunilor. Nivelul european este reprezentat, în special, de astfel de instituții europene precum *Comisia Europeană* și *Parlamentul European*.

Comisia Europeană este direct responsabilă pentru pregătirea și asigurarea implementării politicii de dezvoltare regională a UE. Rolul său este de a iniția și definitiva noi acte legislative în domeniu și de a asigura ca măsurile astfel adoptate să fie implementate de statele-membre. *Direcția Generală pentru Politica Regională*, în baza articolelor 158 și 160 ale Tratatului UE, este principalul de-

Nivel	Minim	Maxim
N.U.T.S. 1	3 milioane	7 milioane
N.U.T.S. 2	800 000	3 milioane
N.U.T.S. 3	150 000	800 000

Analiza economico-socială a regiunilor se realizează la toate cele trei niveluri teritorial-statistice și urmărește identificarea problemelor regionale ale UE (prin analiza comparativă a regiunilor de nivel N.U.T.S. 1), a problemelor regionale ale statelor-membre și candidate (prin analiza comparativă a regiunilor de nivel N.U.T.S. 2), precum și a problemelor locale ale acestora (prin analiza comparativă a regiunilor de nivel N.U.T.S. 3). Fiecare stat-membru poate hotărâ să extindă nivelurile ierarhice de detalieri, subdivizând nivelul N.U.T.S. 3. Statisticile regionale la nivelurile N.U.T.S. 2 și N.U.T.S. 3 sunt folosite de Comisia Europeană pentru stabilirea eligibilității regiunilor privind acordarea de sprijin prin Fondurile Structurale. Cea mai mare parte a acestor fonduri este alocată regiunilor clasificate numai la nivelul teritorial-statistic N.U.T.S. 2.

Astfel, pentru implementarea politicii de dezvoltare regională a UE, existența acestor

partament responsabil pentru măsurile de asistență în vederea dezvoltării economice și sociale a regiunilor la nivel european. *Parlamentul European* este implicat în dezvoltarea politicii regionale comunitare la nivelul luării deciziei, prin *Comitetul pentru Politica regională, Transport și Turism*. Acest comitet exercită și activitatea de control asupra instrumentelor instituite pentru realizarea obiectivului coeziunii economice și sociale, precum și asupra *Fondurilor structurale, Fondului de coeziune și Băncii Europene de Investiții*. *Consiliul Uniunii Europene* este echivalentul unui consiliu de miniștri la nivel european și se reunește de câteva ori pe an, în scopul coordonării politicilor economice ale statelor-membre.

Propunerile de politici sunt elaborate de Comisia Europeană și, după negocieri cu Parlamentul Europei, sunt supuse aprobării Consiliului. După adoptarea alocărilor financiare pentru fiecare țară și pe obiective,

fiecare stat-membru sau regiune elaborează propunerile proprii. Pe baza îndrumărilor formulate de Comisie sunt elaborate planurile de dezvoltare. După adoptarea lor, planurile de dezvoltare sunt transmise Comisiei. În faza următoare, Comisia și statele-membre discută despre conținutul acestor documente, respectiv - despre fondurile naționale și comunitare necesare pentru implementarea lor. Ulterior atingerii unui consens, Comisia adoptă planurile și programele discutate și pune la dispoziția țărilor-membre fondurile necesare pentru începerea implementării programelor. Deciziile asupra detaliilor din aceste programe sunt luate de către autoritățile naționale sau regionale. Comisia nu participă la aceste negocieri, dar este informată permanent de-a lungul procesului. Autoritățile selectează proiectele care corespund cel mai bine obiectivelor programului și informează ofertanții despre alegerile făcute. Urmează implementarea proiectelor. Autoritățile monitorizează progresul programelor și informează Comisia despre aceasta, aducând dovezi asupra faptului că fondurile sunt folosite în modul cel mai adecvat.²²

După cum am menționat anterior, un rol aparte la nivel european îl are *Comitetul Regiunilor*, care are un caracter consultativ, fiind compus din reprezentanții colectivităților regionale și locale. Comitetul Regiunilor este format în prezent din 344 de membri (și tot atâția membri-supleanți), provenind din toate cele 27 de state-membre. În contextul unei viitoare extinderi a UE, numărul membrilor (și al membrilor-supleanți) nu va putea depăși cifra de 350. Conform Tratatului UE, Consiliul European consultă în mod obligatoriu Comitetul Regiunilor înaintea adoptării măsurilor în domeniile educației, formării profesionale și tineretului, culturii și sănătății publice. În baza Tratatului de la Lisabona, Comisia Europeană are obligația de a se consulta cu autoritățile locale și regionale și cu asociațiile acestora cât mai devreme posibil în etapa prelegislativă. Comitetul Regiunilor, în calitate sa de portavoce a autorităților locale și regionale, este profund implicat în această procedură. După ce înaintează o propunere legislativă, Comisia trebuie să se consulte din nou cu Comitetul Regiunilor, dacă propunerea respectivă vizează

unul dintre domeniile politice cu impact direct asupra autorităților locale și regionale. În calitate de actor supranațional, Comitetul Regiunilor reprezintă vocea autorităților subnaționale ale Uniunii Europene în fața celorlalte instanțe guvernamentale – naționale și europene. El a știut să se impună ca interlocutor al altor instituții europene sau al statelor. Fiind un cadru de comunicare între autoritățile subnaționale, Comitetul Regiunilor organizează schimbul de idei, experiențe, de modele de dezvoltare regională și locală.²³

O altă structură de talie europeană, care nu poate fi trecută cu vederea în contextul tematicii abordate, este *Adunarea Regiunilor Europene*, înființată în 1985. Ea este purtătoarea de cuvânt a regiunilor-membre și partenercheie al instituțiilor europene în problemele legate de competența regională. Adunarea numără printre membrii săi 250 de regiuni din 30 de țări europene și 12 organizații interregionale. Organizația promovează subsidiaritatea și democrația regională pentru a permite regiunilor să fie un veritabil liant între Uniune și cetățenii săi. În viziunea Adunării Regiunilor Europene, regiunile, statele și comunitățile autonome sunt, înainte de orice, purtătoare ale democrației; ele susțin diversitatea culturală în Europa; ele sunt partenerele majore ale dezvoltării social-economice.²⁴

Cel mai important document programatic al Adunării Regiunilor Europene este „*Declarația asupra regionalismului în Europa*”, adoptată în anul 1996. Declarația definește normele și criteriile care trebuie atinse în dezvoltarea regională și fixează etapele de parcurs pentru recunoașterea regiunii ca un actor politic veritabil. Ea nu optează pentru un model particular de regiune, dar trasează un cadru general în care regiunile trebuie să se dezvolte. Articolul 10, punctul 1 prevede: „Regiunile trebuie să fie capabile a acționa la nivel internațional. Regiunile pot încheia tratate, acorduri sau protocoale de intenție internaționale sub rezerva aprobării guvernului central, dacă acest lucru este cerut de legislația națională.” Punctul 3 al aceluiași articol prevede că regiunile au dreptul de a-și stabili propria reprezentare fie individual, fie împreună cu alte regiuni, în alte state și pe lângă alte organizații internaționale competente, iar punctul

5 - că înainte de încheierea unui tratat internațional care pune în joc interesele fundamentale ale regiunilor, acestea sunt consultate de către stat. Dacă statul dorește să încheie tratate internaționale în domenii referitoare la competențele regiunilor, acestea participă împreună cu statul la elaborarea și încheierea tratatului menționat. Detaliile acestei participări sunt fixate de proceduri interne între stat și regiunile sale. Aplicarea unui tratat este impusă după repartizarea competențelor dintre stat și regiunile sale. Articolul 12, alineatul 4 prevede că „dacă domeniul considerat ține de competența exclusivă a regiunii sau pune în mod particular în joc interesele sale, statul nu poate să se îndepărteze de la poziția stabilită de către regiune, decât dacă dreptul intern o cere pentru rațiuni de integritate. Statului i se va cere să motiveze orice deviere de la poziția regiunii. Regiunea are, de asemenea, dreptul de a lua parte la procesul de decizie al instituțiilor comunitare, în special, de a desemna un reprezentant care să facă parte din delegația națională.”²⁵

Politica de dezvoltare regională a UE este realizată prin intermediul a patru Fonduri Structurale, focalizate pe dezvoltarea regională, coeziunea socială, agricultură și pescuit. Scopul esențial al Fondului European pentru Dezvoltare Regională este reducerea diferențelor în ceea ce privește nivelurile de dezvoltare între regiunile din cadrul comunității. Primul dintre obiectivele strategice ale Fondurilor Structurale este „convergența sau reducerea decalajelor de dezvoltare dintre regiuni”, numit și „obiectivul nr. 1”. O regiune europeană se consideră vizată de acest obiectiv atunci când venitul său pe cap de locuitor se situează sub 75% din media Comunității. Categorizarea regiunii ca fiind vizată de obiectivul nr. 1 este condiționată și de existența datelor statistice pentru această regiune în ultimii trei ani. Rezultatul acestor schimbări a fost o dublare, în șase ani, a bugetului destinat finanțării programelor de dezvoltare regională din resursele Fondurilor Structurale.

Principiile care se află la baza operaționalizării Fondurilor Structurale pot fi reorientate. Astfel, dacă pentru perioada 1994-1999 principiile operaționale erau parteneriatul, programarea și coerența internă, adiționalita-

tea (sau coerența externă) și concentrarea, în noua variantă reprezentată de *Agenda 2000*, acestea au devenit: principiul programării; principiul parteneriatului; principiul adiționalității; principiul monitorizării, controlului și evaluării. Schimbarea survenită nu este neapărat una de substanță cât una de orientare, fiind promovate simplificarea și descentralizarea managementului Fondurilor Structurale, printr-o împărțire mai clară a responsabilităților și o întărire a principiului general al subsidiarității – ceea ce înseamnă creșterea rolului autorităților naționale și locale în implementarea programelor Fondurilor Structurale.

Obiectivele care trasează liniile de acțiune ale Fondurilor Structurale sunt specifice fiecărei perioade de programare a acestora și se stabilesc în funcție de principalele priorități identificate în vederea reducerii discrepanțelor economice și sociale la nivel comunitar. Astfel, ele apar sub denumirea de *obiective prioritare* și trimit în mod direct la sectoarele ce necesită intervenție structurală. Dacă la etapa 1993-1999 au fost fixate 6 obiective prioritare,²⁶ pentru etapa 2000-2006 au fost identificate 3 priorități - competitivitatea regională, coeziunea economică și socială, dezvoltarea zonelor urbane și rurale care au generat următoarele obiective prioritare:

- *obiectivul 1* (teritorial): dezvoltarea regiunilor rămase în urmă;
- *obiectivul 2* (teritorial): reconversiunea economică și socială a regiunilor cu dificultăți structurale;
- *obiectivul 3* (tematic): dezvoltarea resurselor umane.

În concluzie, am dori să menționăm că noțiunea comunitară a regionalizării este axată pe dezvoltarea economică echilibrată, dinamică și de lungă durată, iar principiul fundamental este acel al solidarității financiare atins prin redistribuirea unei părți din bugetul comunitar, format prin contribuția statelor-membre, către regiunile mai puțin prospere. Suportul financiar destinat ameliorării situației economico-sociale a unor astfel de regiuni reprezintă o motivație decisivă pentru formarea de regiuni și pentru dezvoltarea și implementarea unor strategii de dezvoltare la nivel regional.

NOTE

¹ Gruber Karoly, *Regionalism, state naționale, integrare europeană: perspective vest-europene și central-est-europene*, Altera nr. 10, anul V, 1999, pp. 54-76.

² *Tratatul de instituire a Comunității Economice Europene*, tratatul CEE - text original (versiune neconsolidată), http://europa.eu/legislation_summaries/institutional_affairs/treaties/treaties_eec_ro.htm

³ *Fondul Social European*, <http://ec.europa.eu/esf/home.jsp?langId=ro>

⁴ *Fondul European de Garantare Agricolă*, <http://www.eurotrainer.ro/fondul-european-de-garantare-agricola-fega/fondul-european-de-garantare-agricola-fega.html/lang/fr>

⁵ Maha Liviu-George, *Managementul fondurilor structurale și de coeziune*, http://cse.uaic.ro/_fisiere/Documentare/Suporturi_curs/III_Managementul_fondurilor.pdf

⁶ Roșcovan Mihai, *Dezvoltarea regională: Republica Moldova vis-a-vis de Uniunea Europeană*, <http://www.ipp.md/lib.php?l=ro&idc=167&year=&page=2>

⁷ *Carta europeană a amenajării teritoriului*, adoptată la 20 mai 1983 la Torremolinos (Spania), http://www.infocooperare.ro/Files/Carta_Torremolinos_20093194616446.pdf

⁸ *Actul Unic European*, <http://cronicaeuropeana.ro/wp-content/uploads/2011/08/actul-unic-european-1986.pdf>

⁹ *Politica regională – INFOREGIO*, http://ec.europa.eu/regional_policy/thefunds/cohesion/index_ro.cfm

¹⁰ Pascariu Gabriel, *Analiză regională și urbană (instrumente ale dezvoltării regionale și spațiale)*, http://www.cse.uaic.ro/_fisiere/Documentare/Suporturi_curs/III_Analiza_regionala_%20si_urbana.pdf

¹¹ *Principalele momente-cheie în evoluția politicii de dezvoltare regională*, http://www.prefeturadambovita.ro/index2.php?option=com_content&do_pdf=1&id=140

¹² *The EU's Assembly of Regional and Local Representatives*, <http://cor.europa.eu/en/Pages/home.aspx>

¹³ *Conseil de l'Europe*, <http://hub.coe.int/fr/web/coe-portal/country/belgium?dynLink=true&layoutId=134&dlgroupId=10226&fromArticleId=>

¹⁴ *Instrumentul pentru asistența de preaderare (IAP)*, http://ec.europa.eu/regional_policy/thefunds/ipa/index_ro.cfm

¹⁵ *Agenda 2000: pour une Union plus forte et plus large*, http://europa.eu/legislation_summaries/enlargement/2004_and_2007_enlargement/l60001_fr.htm

¹⁶ *Strategia de la Lisabona*, http://circa.europa.eu/irc/opoce/fact_sheets/info/data/policies/lisbon/article_7207_ro.htm

¹⁷ Maha Liviu-George, *Managementul fondurilor structurale și de coeziune*, lași, 2010, http://cse.uaic.ro/_fisiere/Documentare/Suporturi_curs/III_Managementul_fondurilor.pdf

¹⁸ Mihai Roșcovan, *Dezvoltarea regională: Republica Moldova vis-a-vis de Uniunea Europeană*, <http://www.ipp.md/lib.php?l=ro&idc=167&year=&page=2>

¹⁹ Mihai Roșcovan, *Dezvoltarea regională: Republica Moldova vis-a-vis de Uniunea Europeană*, <http://www.ipp.md/lib.php?l=ro&idc=167&year=&page=2>

²⁰ *Dezvoltarea regională în Uniunea Europeană*, data publicării: 03.06.2011, <http://old.mdrc.gov.md/?pag=activitati&opa=view&id=73&start=>

²¹ Regulamentul (C.E.) nr. 1059 privind stabilirea unei clasificări comune a unităților teritorial-statistice, <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=DD:14:01:32003R1059:RO:PDF>

²² *Dezvoltarea regională în Uniunea Europeană*, data publicării: 03.06.2011, <http://old.mdrc.gov.md/?pag=activitati&opa=view&id=73&start=>

²³ *Comitetul Regiunilor*, http://europa.eu/about-eu/institutions-bodies/cor/index_ro.htm

²⁴ *L'Assemblée des Régions d'Europe*, <http://www.aer.eu/fr/home.html>

²⁵ *Declarația asupra regionalismului în Europa*, adoptată în 1996, http://www.aer.eu/fileadmin/user_upload/PressComm/Publications/DeclarationRegionalism/.dam/110n/ro/DR_ROU-MAIN.pdf

²⁶ În unele documente sunt menționate 7 obiective prioritare, și nu 6; diferența apare din modalitatea de numerotare a acestora, având în vedere că Obiectivul 5 este împărțit în două subobiective (5a și 5b).

BIBLIOGRAFIE

1. Gruber Karoly, Regionalism, state naționale, integrare europeană: perspective vest-europene și central-est-europene, Altera nr. 10, anul V, 1999, pp. 54-76.
2. Tratatul de instituire a Comunității Economice Europene, tratatul C.E.E. - text original (versiune neconsolidată), http://europa.eu/legislation_summaries/institutional_affairs/treaties/treaties_eec_ro.htm
3. Fondul Social European, <http://ec.europa.eu/esf/home.jsp?langId=ro>
4. Fondul European de Garantare Agricolă, <http://www.eurotrainer.ro/fondul-european-de-garantare-agricola-fega/fondul-european-de-garantare-agricola-fega.html/lang/fr>
5. Maha Liviu-George, Managementul fondurilor structurale și de coeziune, http://cse.uaic.ro/_fisiere/Documentare/Suporturi_curs/III_Managementul_fondurilor.pdf
6. Roșcovan Mihai, Dezvoltarea regională: Republica Moldova vis-a-vis de Uniunea Europeană, <http://www.ipp.md/lib.php?l=ro&idc=167&year=&page=2>
7. Carta europeană a amenajării teritoriului, adoptată la 20 mai 1983 la Torremolinos (Spania), http://www.infocooperare.ro/Files/Carta_Torremolinos_20093194616446.pdf
8. Actul Unic European, <http://cronicaeuropeana.ro/wp-content/uploads/2011/08/actul-unic-european-1986.pdf>
9. Politica regională – INFOREGIO, http://ec.europa.eu/regional_policy/thefunds/cohesion/index_ro.cfm
10. Pascariu Gabriel, Analiză regională și urbană (instrumente ale dezvoltării regionale și spațiale), http://www.cse.uaic.ro/_fisiere/Documentare/Suporturi_curs/III_Analiza_regionala_%20si_urbana.pdf
11. Principalele momente-cheie în evoluția politicii de dezvoltare regională, http://www.prefecturadambovita.ro/index2.php?option=com_content&do_pdf=1&id=140
12. The EU's Assembly of Regional and Local Representatives, <http://cor.europa.eu/en/Pages/home.aspx>
13. Conseil de l'Europe, <http://hub.coe.int/fr/web/coe-portal/country/belgium?dynLink=true&layoutId=134&dlgroupId=10226&fromArticleId=>
14. Instrumentul pentru asistența de preaderare (I.A.P.), http://ec.europa.eu/regional_policy/thefunds/ipa/index_ro.cfm
15. Agenda 2000: pour une Union plus forte et plus large, http://europa.eu/legislation_summaries/enlargement/2004_and_2007_enlargement/l60001_fr.htm
16. Strategia de la Lisabona, http://circa.europa.eu/irc/opoce/fact_sheets/info/data/policies/lisbon/article_7207_ro.htm
17. Maha Liviu-George, Managementul fondurilor structurale și de coeziune, Iași, 2010, http://cse.uaic.ro/_fisiere/Documentare/Suporturi_curs/III_Managementul_fondurilor.pdf
18. Mihai Roșcovan, Dezvoltarea regională: Republica Moldova vis-a-vis de Uniunea Europeană, <http://www.ipp.md/lib.php?l=ro&idc=167&year=&page=2>
19. Mihai Roșcovan, Dezvoltarea regională: Republica Moldova vis-a-vis de Uniunea Europeană, <http://www.ipp.md/lib.php?l=ro&idc=167&year=&page=2>
20. Dezvoltarea regională în Uniunea Europeană, data publicării: 03.06.2011, <http://old.mdr.gov.md/?pag=activitati&opa=view&id=73&start=>
21. Regulamentul (C.E.) nr. 1059 privind stabilirea unei clasificări comune a unităților teritoriale-statistice, <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=DD:14:01:32003R1059:RO:PDF>
22. Dezvoltarea regională în Uniunea Europeană, data publicării: 03.06.2011, <http://old.mdr.gov.md/?pag=activitati&opa=view&id=73&start=>
23. Comitetul Regiunilor, http://europa.eu/about-eu/institutions-bodies/cor/index_ro.htm